

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1935 kl. 2 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) **Inköp av inventarier för postverkets behov.** Uti den till riksdagen avlättna, den 4 januari 1935 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1935/1936 har Kungl. Maj:t i avseende å postverket (punkt 1, sid. 3—5, av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning Bil. 3» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att till inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

I enlighet med generalpoststyrelsens, av departementschefen förordade förslag tillstyrker utskottet att för ifrågavarande ändamål anvisas 300,000 kronor eller samma belopp, som beviljats för löpande budgetår. Då en besparing å tidigare beviljade inventarieanslag av omkring 300,000 kronor beräknas vara förefintlig vid ingången av nästkommande budgetperiod, skulle sålunda under densamma i runt tal 600,000 kronor stå till förfogande för postverkets inventarieanskaffning.

Utskottet.

I avseende å förevarande, liksom i det följande behandlade anslag till de fyra kommunikationsverken — med undantag av anslaget till inlandsbanan — får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om att täckning för desamma beredes av lånemedel. Anslaget till inlandsbanan bör såsom tidigare bestridas från andra statsinkomster än lånemedel.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetårets 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå av lånemedel.

2:o) **Posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, sid. 5—9) föreslagit riksdagen att till posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 850,000 kronor.

Ifrågavarande förslag avser anskaffande av nya lokaler för postkontoret Stockholm 5, från vilket postutdelning till allmänheten inom Östermalm äger rum. För postkontoret förhyres för närvarande lokal i en av enskild person ägd fastighet med adress Kommendörsgatan 5 och Brahegatan 21. Hyreskontraktet gäller till och med utgången av september 1937. Då de nuvarande lokalerna från skilda synpunkter ansetts otillfredsställande, har generalpoststyrelsen företagit undersökningar om möjligheterna att inom samma fastighet bereda ökade utrymmen för postkontoret. Av dessa undersökningar har framgått, att icke ens för kort tid tillräckliga lokaler stå att vinna på denna väg. Med hänsyn härtill har generalpoststyrelsen föreslagit, att för ändamålet skulle inköpas ett i närheten av Östermalmstorg beläget tomtområde (Nybrogatan 57). Den för området begärda köpeskillingen 550,000 kronor motsvarar ett pris av 462 kronor per kvadratmeter. Å området befintliga byggnader skulle rivas och å detsamma uppföras en ny posthusbyggnad, till vilken professorn E. Lallerstedt uppgjort ritningar. Enligt dessa skulle byggnaden förutom lokaler för postkontor även inrymma till uthyrning avsedda bostadslägenheter.

Utskottet. Enligt vad utredningen utvisar och utskottet efter avlagt besök kan bekräfta, äro de nuvarande postkontorslokalerna på grund av poströrelsens starka tillväxt otillräckliga och även i övrigt mindre tillfredsställande. Det av generalpoststyrelsen framlagda nybyggnadsförslaget synes erbjuda en lämplig lösning av lokalfrågan.

Inköpet av tomt skulle draga en kostnad av 550,000 kronor och den nya posthusbyggnaden 1,120,000 kronor, tillhoppa 1,670,000 kronor. Under erinran att en tillfredsställande avkastning å detta kapital synes påräknelig får utskottet tillstyrka förslaget.

De erforderliga anslagsmedlen äro avsedda att fördelas på två budgetår, varvid 850,000 kronor nu skulle anvisas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *posthusbyggnad å Östermalm i Stockholm* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 850,000 kronor, att utgå av lånemedel.

3:o) **Till- och ombyggnad av posthuset i Värnamo.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, sid. 10 och 11), som avser att bereda utvidgade lokaler för postkontoret i Värnamo, hemställer utskottet,

att riksdagen må för *till- och ombyggnad av posthuset i Värnamo* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 29,500 kronor, att utgå av lånemedel.

4:o) **Ombyggnad av posthuset i Visby.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, sid. 11—13) föreslagit riksdagen att till ombyggnad av posthuset i Visby för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 39,000 kronor.

1934 års riksdag har till inköp för postverkets räkning av riksbankens fastighet i Visby för budgetåret 1934/1935 anvisat ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 286,000 kronor. Enligt det för riksdagen framlagda förslaget skulle postkontoret, för vilket lokal i fastigheten förhyrts sedan år 1903, få sitt behov av utvidgade lokaler tillgodosett genom ianspråktagande av de utrymmen, som disponerades av riksbankens avdelningskontor. Det förutsattes, att för ändringsarbeten i fastigheten erforderliga medel, då approximativt beräknade till 35,000 kronor, skulle äskas å riksstaten för budgetåret 1935/1936.

Enligt det nu framlagda förslaget skulle omändringsarbetena kosta 39,000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *ombyggnad av posthuset i Visby* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 39,000 kronor, att utgå av lånemedel.

5:o) **Inköp och inredning för postverkets räkning av fastigheten nr 3 i kvarteret Elefanten i Söderhamn.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, sid. 13—20) föreslagit riksdagen att till inköp och inredning för postverkets räkning av fastigheten nr 3 i kvarteret Elefanten i Söderhamn för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 173,000 kronor.

Under erinran bland annat att postkontoret i Söderhamn vore inrymt i en telegrafverket tillhörig fastighet, hemställde *generalpoststyrelsen* i skrivelse den 8 december 1933, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1934 års riksdag att anvisa anslag för inköp för postverkets räkning av fastigheten nr 3 i kvarteret Elefanten i Söderhamn samt för inredande av postkontorslokal i sagda fastighet.

Telegrafstyrelsen tillstyrkte berörda framställning.

Statens organisationsnämnd uttalade i utlåtande den 12 januari 1934 bland annat, att nämnden, som hade under utredning frågan om användande i ökad omfattning av gemensamma lokaler och gemensam personal för post- och telegrafverken m. m., funne den av *generalpoststyrelsen* ifrågasatta åtgärden vara ägnad att, såvitt anginge ifrågavarande post- och telegrafanstalter, försvåra åvägabringandet av samarbete mellan de båda verken och i viss mån föregripa resultatet av nämndens verksamhet. På grund härav och då tydligen andra praktiska möjligheter erbjöde sig för anskaffande av det ökade utrymme, som kunde erfordras, funne nämnden sig icke kunna tillstyrka bifall till *generalpoststyrelsens* förslag.

Genom beslut den 26 januari 1934 fann *Kungl. Maj:t* *generalpoststyrelsens* berörda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

På framställning av *telegrafstyrelsen* uppdrog *Kungl. Maj:t* den 27 april 1934 åt byggnadsstyrelsen att efter samråd med *generalpoststyrelsen* och tele-

grafstyrelsen verkställa förnyad utredning beträffande tillgodoseendet av postverkets och telegrafverkets behov av lokaler i Söderhamn, varvid i första hand borde undersökas möjligheten att inrymma lokalerna i gemensam byggnad, ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Med skrivelse den 28 maj 1934 inkom *byggnadsstyrelsen* med den sålunda anbefallda utredningen och förordade därvid, i likhet med generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen, ett som alternativ I betecknat förslag, innebärande att telegraf- och postverket skulle erhålla lokaler inom skilda fastigheter. Kostnaderna för detta alternativ uppgick till 207,000 kronor enligt följande sammanställning:

	Kronor
Omändring av telegrafverkets fastighet för verkets eget behov . . .	34,000
Inköp för postverkets räkning av fastigheten nr 3 i kvarteret Elefanten	150,000
Inredning av postkontorslokal i sistnämnda fastighet	23,000
	207,000

I skrivelse den 31 augusti 1934 meddelade *telegrafstyrelsen* bland annat, att efter av telegrafstyrelsen förda underhandsförhandlingar med vederbörande statsråd samt med ordföranden för organisationsnämnden den vägen till en provisorisk lösning av frågan beträffs, att fastigheten nr 3 i kvarteret Elefanten förvärvats av direktionen för telegrafverkets änke- och pupillkassa för en köpeskilling av 150,000 kronor. Därefter hade direktionen uthyrts fastigheten till telegrafstyrelsen för en tid av 20 år, räknat från och med den 1 oktober 1934. Enligt mellan sagda styrelse och generalpoststyrelsen sedermera träffat avtal hade generalpoststyrelsen såsom hyresgäst övertagit de rättigheter och iklätt sig de skyldigheter, som jämlikt nämnda hyreskontrakt tillkommit telegrafstyrelsen. Avsett vore att, så snart vissa av generalpoststyrelsen ifrågasatta omändringsarbeten av de numera förhyrda lokalerna kommit till stånd, postkontoret skulle avflytta till den omhandlade fastigheten och därigenom bereda utrymme för telefonstationens i Söderhamn ombyggnad. Kostnaderna för de förhyrda lokalernas omändring, vilken snarast komme att utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av professorn E. Lallerstedt uppgjorda ritningar, beräknades nu liksom tidigare till 23,000 kronor. Omändringsarbetena, som komme att utföras genom generalpoststyrelsens försorg, skulle bekostas av fastighetens nuvarande ägare. I anslutning härtill har generalpoststyrelsen hemställt om anvisande av ett anslag av 173,000 kronor för inköp och inredning för postverkets räkning av ifrågavarande fastighet.

Utskottet.

Undersökning har pågått om möjligheterna att jämväl framdeles för post- och telegrafverkens avdelningar i Söderhamn bereda lokaler inom samma byggnad. Närmast avsågs då en utvidgning av nuvarande telegrafbyggnad, som för närvarande inrymmer lokaler också för postkontoret. Genom den företagna åtgärden att fastigheten nr 3 i kvarteret Elefanten inköpts av telegrafverkets änke- och pupillkassa och därefter uthyrts till generalpoststyrelsen är emel-

lertid en dylik lösning av verkets lokalfrågor praktiskt taget ej längre möjlig att genomföra. I det läge ärendet nu befinnes torde, såsom jämväl departementschefen framhållit, någon annan utväg icke stå till buds än den av generalpoststyrelsen föreslagna.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *inköp och inredning för postverkets räkning av fastigheten nr 3 i kvarteret Elefanten i Söderhamn* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 173,000 kronor, att utgå av lånemedel.

6:o) **Inköp för postverkets räkning av fastigheter.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, sid. 20 och 21) föreslagit riksdagen att till inköp för postverkets räkning av fastigheter, vilkas förvärvande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Under erinran att fastighetsinköp avsedda att bestridas från ifrågavarande anslag skola i varje särskilt fall underställas Kungl. Maj:ts prövning, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts anslagsäskande. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *inköp för postverkets räkning av fastigheter*, vilkas förvärvande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

7:o) **Mark till landningsfält för flygplan.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, sid. 21—24) föreslagit riksdagen att till mark till landningsfält för flygplan för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål hava hittills anvisats lånemedelsanslag å tillhoppa 350,000 kronor.

Staten har — enligt vad departementschefen meddelat — numera inköpt eller vidtagit åtgärd för expropriation av mark för alla i luftfartsleden Stockholm—Malmö ingående hjälplandningsfält, som icke äro belägna å kronojord eller ecklesiastika egendomar eller å städer tillhörig mark. För inköp av mark för de återstående hjälplandningsfälten å leden Malmö—Göteborg—norska gränsen och förvärvande av erforderliga servitutsrättigheter beräknas, utöver den behållning som påräknas å förut för ändamålet anvisade anslag, åtgå 80,000 kronor.

Vidare ifrågasättes, att — liksom från anslaget till förvärvande av mark till landningsfält för flygplan nu utgå kostnader för anskaffande av servitut till förhindrande av att i närheten av hjälplandningsfält finnas för in- och utflygning hindrande föremål — kostnader för bortflyttning av i närheten av hjälplandningsfält befintliga elektriska ledningar, vilka äro till hinder för luftfarten, eller för sådana ledningars nedläggande i kabel skulle bestridas

från anslaget. För detta ändamål erfordras ett belopp av 30,000 kronor för nästa budgetår. I anslutning härtill äskas ett anslag å 110,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *mark till landningsfält för flygplan* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor, att utgå av lånemedel.

8:o) **Belysningsanläggningar för luftfartsleder.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, sid. 24—26) om anslag till belysningsanläggningar för luftfartsleder avger utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härigenom anmäles.

Telegrafverket.

9:o) **Telefonstationsbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholm.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 27) om anvisande av återstoden av det för ifrågavarande byggnadsföretag erforderliga beloppet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i kvarteret Jericho i Stockholm* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 1,050,000 kronor, att utgå av lånemedel.

10:o) **Telefonstationsbyggnad i Enskede i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, sid. 27—29) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Enskede i Stockholm för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Förevarande förslag avser uppförande av telefonstationsbyggnad i Enskede, avsedd att jämväl inrymma lokaler för postkontoret i Enskede. Telefonstationen, som skulle bli automatisk, är avsedd för abonnenterna vid de nuvarande manuella stationerna i Enskede och Stureby. Telegrafstyrelsen har för avsikt att å mark, som av Stockholms stad upplåtes med tomträtt, uppföra en nybyggnad i tre våningar jämte källarvåning samt en mindre garagebyggnad. Byggnaderna skola uppföras av tegel på grund av betong och beräknas kosta 300,000 kronor.

Utskottet. Ifrågavarande byggnad är avsedd dels att möjliggöra den fortsatta automatiseringen av Stockholms telefontät dels ock att bereda nya lokaler för postkontoret i Enskede.

Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Enskede i Stockholm* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå av lånemedel.

11:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av vissa markområden i Nynäshamn.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, sid. 29—32), som avser inköp för telegrafverkets räkning av mark, som är belägen vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn och delvis redan disponeras för dess räkning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av vissa markområden i Nynäshamn* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 8,000 kronor, att utgå av lånemedel.

12:o) **Inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Malmö.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 32—34) föreslagit riksdagen att till inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Malmö för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 251,000 kronor.

Förevarande förslag avser att till en plats sammanföra telegrafverkets i Malmö förråd och tillhörande hjälpverkstäder. De olika förrådsavdelningarna äro för närvarande inrymda på sex olika platser i staden.

För ändamålet skulle inköpas en tomt belägen vid Industrigatan inom Mellersta förstaden i Malmö, vilken kostade 56,000 kronor.

Å densamma skulle för en beräknad kostnad av 195,000 kronor uppföras en förrådsbyggnad, inrymmande förutom förråd även garage samt lokaler för smedja och apparatreparationer.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av förrådstomt i Malmö* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 251,000 kronor, att utgå av lånemedel.

13:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Landskrona.** Kungl. Maj:t har (punkt 13, sid. 34—37) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Landskrona för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 68,000 kronor.

Ifrågavarande till inköp föreslagna fastighet, nr 5 i kvarteret Gamla Strand vid Trädgårdsgatan, gränsar till telegraf- och telefonstationsbyggnaden, i vilken jämväl postkontor är inrymt. Genom förvärvet skulle ny infart till tele- *Utskottet.*

grafhusgården kunna beredas och postkontoret kunna erhålla ökade lokaler, varjämte möjligheterna till framtida utvidgningar säkerställas.

Då köpeskillingen, 68,000 kronor, därjämte synes skälig, har utskottet funnit sig böra tillstyrka förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Landskrona* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 68,000 kronor, att utgå av lånemedel.

14:o) **Till- och påbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Örebro.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, sid. 37—40) föreslagit riksdagen att för till- och påbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Örebro för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

Telefonstationsbyggnaden inrymmer jämväl postkontor. Postverket disponerar emellertid även förhrydda lokaler i stationshuset vid Örebro central. Genom den nu föreslagna till- och påbyggnaden, som beräknats kosta 350,000 kronor, skulle utrymme beredas för den blivande automatiska telefonstationen och postverket få sina lokaler förlagda till en plats. I sammanhang härmed skulle en del ändringsarbeten utföras inom den nuvarande byggnaden och bestridas av telegrafverkets förnyelsefondsmedel ävensom medel å postverkets driftskostnadsstat.

Utskottet. Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *till- och påbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Örebro* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor, att utgå av lånemedel.

15:o) **Telefonstationsbyggnad i Ljusdal.** Kungl. Maj:t har (punkt 15, sid. 41 och 42) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Ljusdal för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 111,000 kronor.

För anordnande av en ny telefonstation i Ljusdal skulle för omkring 6,000 kronor inköpas en tomt, å vilken skulle uppföras en nybyggnad i en våning jämte källare och vindsvåning. Telegrafstyrelsen har beräknat byggnadskostnaden till 97,000 kronor, medan byggnadsstyrelsen uppskattat densamma till 105,000 kronor. I anslutning till byggnadsstyrelsens kalkyl äskas nu 111,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som ej kunnat undgå att finna den beräknade byggnadskostnaden 105,000 kronor hög, har emellertid ej velat motsätta sig förevarande förslag. Det äskade anslagsbeloppet 111,000 kronor, varav 6,000 kronor tomtkostnad, torde därför böra anvisas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Ljusdal* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 111,000 kronor, att utgå av lånemedel.

16:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Östersund.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, sid. 42—44) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Östersund för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 140,700 kronor.

I telegrafverket tillhörig, år 1908 förvärvat fastighet i Östersund äro inrymda telegraf- och telefonstation samt linjeexpedition ävensom postkontor. För till- och påbyggnad av fastigheten anvisades för budgetåret 1930/1931 ett reservationsanslag av 170,000 kronor. Med denna till- och påbyggnad tillgodosågs huvudsakligen behovet av ökat utrymme för postkontoret, varjämte telegrafverket erhöi behövt tillskott till sina utrymmen inom fastigheten i fråga.

Den angränsande fastigheten nr 3 i kvarteret Postiljonen, som är åsatt ett taxeringsvärde av 95,000 kronor, har nu telegrafstyrelsen föreslagit till inköp. Köpeskillingen uppgår till 140,700 kronor.

Köpeskillingen för ifrågavarande fastighet synes förhållandevis hög. Önskligt är emellertid att möjligheterna till framtida utvidgning av telegraf- och postverkens lokaler ej ytterligare försittas. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet därför hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Östersund* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 140,700 kronor, att utgå av lånemedel.

17:o) **Inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter.** Under erinran, att förevarande anslag endast får disponeras efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, sid. 44 och 45), hemställa,

att riksdagen må till *inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter*, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå av lånemedel.

18:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 18, sid. 45—48) föreslagit riksdagen att till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

Telegrafstyrelsen har beträffande de senare årens utveckling uppgjort följande tabeller:

År	Riks- samtal mot särskild avgift	Samtals- avgifter	Ökning (+) eller minsk- ning (-) under året			Telefon- apparater vid årets slut	Under året influtna in- trädes- och abonnemangs- avgifter
			av antal riks- samtal	av samtalsavgifter			
	Antal	Kronor	%	Kronor	%	Antal	Kronor
1929 . . .	41,824,810	30,503,406	+ 5.4	+ 2,114,831	+ 7.4	495,312	50,218,177
1930 . . .	43,624,286	32,148,890	+ 4.3	+ 1,645,484	+ 5.4	522,454	52,501,418
1931 . . .	44,177,300	33,173,183	+ 1.3 ¹	+ 1,024,292	+ 3.2 ¹	546,453	54,099,437 ³
1932 . . .	43,945,683	33,026,779	- 0.5	- 146,404	- 0.4	563,337	55,182,280 ⁴
1933 . . .	44,435,790	33,917,333	+ 1.1	+ 890,554	+ 2.7	576,774	55,156,857 ⁵
1934 . . .	46,800,000	35,800,000	+ 5.3	+ 1,883,000	+ 5.6	601,500	56,225,000 ⁶

¹ Fr. o. m. den 1/1 1931 upphörde avgiftsbeläggnigen av förut taxerade landssamtal och genomfördes en omfattande taxerområdesrevision, varigenom förut avgiftsbelagda samtal blevo avgiftsfria.

² Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 januari 1929.

³ Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 januari 1931.

⁴ Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 april 1932, vissa inträdesavgifter fr. o. m. den 1 mars 1932.

⁵ Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 juli 1933, vissa inträdesavgifter fr. o. m. den 1 april 1933.

⁶ Vissa abonnemangsavgifter nedsattes fr. o. m. den 1 oktober 1934.

Ar	Ökning (+) eller minsk- ning (-) under året				Taxerade telegram	Telegram- avgifter	Ökning (+) eller minsk- ning (-) under året			
	av antal telefon- apparater		av inträdes- och abonnemangs- avgifter				av an- talet te- legram	av telegramavgifter		
	Antal	%	Kronor	%				Antal	Kronor	%
1929 .	+ 23,107	+ 4.9	+ 713,600 ²	+ 1.4	6,556,403	7,957,451	- 0.3	+ 471,884	+ 6.3	
1930 .	+ 27,142	+ 5.5	+ 2,283,241	+ 4.5	6,259,420	7,639,477	- 4.5	- 317,974	- 4.0	
1931 .	+ 23,999	+ 4.6	+ 1,598,019 ³	+ 3.0	5,910,847	7,408,172	- 5.6	- 231,305	- 3.0	
1932 .	+ 16,884	+ 3.1	+ 1,082,843 ⁴	+ 2.0	5,171,775	6,885,770	- 12.5	- 522,402	- 7.1	
1933 .	+ 13,437	+ 2.4	- 25,423 ⁵	- 0.0	5,012,010	6,652,011	- 3.1	- 233,758	- 3.4	
1934 .	+ 24,700	+ 4.3	+ 1,068,000 ⁶	+ 1.9	5,000,000	6,625,000	- 0.2	- 27,000	- 0.4	

Ann. I dessa tabeller äro uppgifterna för år 1934 approximativt beräknade med ledning av förhållandena under de nio första månaderna av året.

För fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har riksdagen för budgetåren 1931/1935 anvisat respektive 14,000,000, 11,500,000, 11,500,000 och 12,350,000 kronor. I anslaget för budgetåret 1931/1932 ingick ett belopp av 600,000 kronor för en ny kabel till Danmark. Anslaget för budgetåret

1933/1934 innefattade ett belopp av 1,500,000 kronor för framdragande av nya blanka lands- och riksledning, vilkas omedelbara utförande, ehuru icke strängt nödvändigt, likväl ansetts önskvärt för underlättande av den långväga telefontrafiken samt för beredande av sysselsättning åt eljest överflödigt tillfällig personal inom telegrafverket. Med hänsyn till det alltjämt rådande stora behovet att bereda arbetstillfällen inräknades i anslaget för innevarande budgetår ett belopp av 2,000,000 kronor för anordnande av tvärförbindelser mellan olika telefoncentra, särskilt i Norrland, samt för nedläggande av ytterligare en del landskablar, allt utöver den ordinarie arbetsplanen.

För nästkommande budgetperiod äskas nu 15,000,000 kronor. Detta belopp skulle enligt telegrafstyrelsens beräkningar fördela sig på följande sätt.

För nya blanka riksledningar erfordras 1,600,000 kronor och för komplettering av pupinustrustningen i tidigare utlagda kablar för rikstrafik krävas 800,000 kronor. För de nya kablar för riksledningar, som på grund av järnvägslektrifieringen under år 1935 måste utläggas mellan Stockholm och Eskilstuna samt mellan Örebro och Karlstad, har totala kostnaden beräknats komma att uppgå till 6,600,000 kronor, varav 3,600,000 kronor skulle utgå såsom kapitalökningsanslag och återstoden, 3,000,000 kronor, bekostas av förnyelsefonden. Med anledning av den väntade abonnentökningen erfordras sammanlagt 9,000,000 kronor, varav för nya abonnenter 4,700,000 kronor, för landsledningar 800,000 kronor, för nätarbeten och stationsutvidgningar 1,500,000 kronor samt för nya växelstationer och oförutsedda arbeten 2,000,000 kronor.

De belopp, som under senaste åren nedlagts på nyanläggningar vid telegrafverket, äro högst betydande. Under titel »fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende» har — i huvudsak för telefonnätets utbyggnad — under budgetåren 1931—1935 anvisats sammanlagt 49,350,000 kronor.

Utskottet.

Nu begäras för samma ändamål ytterligare 15,000,000 kronor. Av denna summa beräknas emellertid 3,600,000 kronor åtgå för riksledningsomläggningar i samband med järnvägslektrifieringen. Av återstoden falla 9,000,000 kronor på lednings- och stationsarbeten, betingade av väntade nya telefonabonnemang. Det anses nämligen, att man ej skall behöva räkna med något avbrott i den gynnsamma utveckling, som kännetecknat landets telefonväsen även under de senaste åren. Den för år 1935 motsedda ökningen i antal telefonapparater (för närvarande uppgående till cirka 600,000 för hela riket) uppskattas till ungefär 25,000 eller samma siffra som för år 1934.

Överhuvud kan till stöd för anslagsbeloppets beviljande åberopas telegrafstyrelsens egen, på verkställda beräkningar grundade uppskattning av anslagsbehovet samt därmed också följande ansvar för anslagsmedlens förräntning. Gagnet av att det svenska telefonväsendet alltjämt kan hållas på en tekniskt högstående nivå är allmänt erkänt. Med tagen hänsyn till dessa förhållanden har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att här begärda anslagsbelopp å 15,000,000 kronor oavkortat beviljas.

Teknikens alltjämt fortgående utveckling medför emellertid, att telegrafverkets tekniska utrustning jämförelsevis snabbt föråldras. Härtill kommer, att de till telegrafverket anvisade kapitalökningsanslagen utanordnas av låne-medel. Anspråken på avkastning — liksom också på årliga avsättningar till förnyelsefond — måste därför sättas rätt höga. Särskilt under senaste åren hava dock de i detta hänseende ställda förväntningarna uppfyllts. Samtidigt med att vissa taxereduktioner genomförts har nämligen verket kunnat visa årsinkomstresultat av 8 procent för vardera åren 1931 och 1932 och över 8.5 procent för vardera av åren 1933 och 1934.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla som önskvärt, att verksledningen allt framgent liksom hittills lämnas en viss, om än begränsad frihet, då det gäller att affärsmässigt lämpa taxenormerna efter tidsutvecklingen och trafikens alltjämt sig förändrande krav. Ätminstone på lång sikt sett lär en viss sådan rörelsefrihet endast kunna främja verkets ekonomi och alltså indirekt även bliva statsfinansiellt gagnelig.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

19:o) **Radioanläggning för flygplats i Bromma.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, sid. 48—50) om anslag för radioanläggning för flygplats i Bromma kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

Statens järnvägar.

20:o) **Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.** Kungl. Maj:t har (punkt 20, sid. 51—54) föreslagit riksdagen att till fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 1,850,000 kronor.

Den normala fortlöpande förstärkningen av spåröverbyggnaden har för budgetåret 1935/1936 respektive, i vad avser förnyelsefundsmedel, år 1935 beräknats draga en total kostnad av 3,450,000 kronor. I avvaktan å pågående utredning rörande användningen av affärsverkens förnyelsefonder föreslås nu, att berörda belopp så fördelas, att 1,350,000 kronor skulle utgå av kapitalökningsmedel och 2,100,000 kronor av förnyelsefundsmedel. Dessutom äskas medel till ytterligare rälsutbyten i syfte att använda därvid upptagen räls till den under byggnad varande banan Ulricehamn—Jönköping. För detta ändamål erfordras ett totalbelopp av 1,500,000 kronor, varav 500,000 kronor av kapitalökningsmedel för nästa budgetår samt 1,000,000 kronor av förnyelsefundsmedel med lika fördelning å åren 1935 och 1936.

Till frågan om järnvägsanläggningen Ulricehamn—Jönköping kommer utskottet att taga ställning i annat sammanhang. Man synes dock redan nu böra räkna med att gamla räler från statsbanorna böra användas för rälsläggningen å denna nya bana, där trafikbelastningen ej torde bliva synnerligen stor. Utskottet vill därför tillstyrka förslaget om att för en påskyndad rälsomläggning å vissa äldre statsbanesträckor anvisas 500,000 kronor utöver det belopp av 1,350,000 kronor, som erfordras på grund av det normalt fortskridande arbetet å statsbanornas spår förstärkning.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *fortlöpande förstärkning av spåröverbbyggnaden* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 1,850,000 kronor, att utgå av lånemedel.

21:o) **Skenfria vägkorsningar m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, sid. 54—55) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor, att utgå av lånemedel.

22:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, sid. 56) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

23:o) **Telefonledningar och kabelarbeten.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, sid. 57) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *telefonledningar och kabelarbeten* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av lånemedel.

24:o) **Reparationsverkstad för motorfordon vid huvudverkstaden i Örebro.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, sid. 57—60) föreslagit riksdagen att till reparationsverkstad för motorfordon vid huvudverkstaden i Örebro för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 125,000 kronor.

Enligt ett av järnvägsstyrelsen uppgjort förslag skulle en motorfordonsverkstad vid huvudverkstaden i Örebro inrymmas i därvarande stora plåtslagareverkstad. Det behöfliga utrymmet i plåtslagareverkstaden hade erhållits främst genom att arbetsplanen i avdelningen för reparation av lokomotivångpannor kunnat inskränkas till följd av minskat antal reparationsobjekt av nyssnämmt slag, sedan elektrifieringen av de mera betydande statsbanelinjerna genomförts. För att den föreslagna motorverkstadsavdelningen skulle kunna på mest effektiva sätt fylla sitt ändamål, krävdes dels vissa förändringsarbeten för 145,000

kronor och dels anskaffning av specialmaskinerier för 45,000 kronor. Av det sammanlagda behövliga beloppet, 190,000 kronor, skulle 65,000 kronor utgå av förnyelsefondsmedel och återstoden 125,000 kronor anvisas såsom kapitalökningsanslag.

Utskottet. Genom anordnandet av ifrågavarande verkstad skulle reparationsarbetena beträffande statsbanornas motorfordonspark centraliseras. Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att denna åtgärd skulle ur driftsekonomisk synpunkt ställa sig fördelaktig. Utskottet tillstyrker fördenskull, att erforderliga medel för ändamålet nu anvisas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *reparationsverkstad för motorfordon vid huvudverkstaden i Örebro* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 125,000 kronor, att utgå av låne-medel.

25:o) **Huvudförrådsbyggnad m. m. i Örebro.** Kungl. Maj:t har (punkt 25, sid. 60—69) föreslagit riksdagen att till huvudförrådsbyggnad m. m. i Örebro för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet förehaft en inom andra kammaren av herr *C. Lovén* m. fl. väckt motion, nr 291, i vilken hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag att anslå 425,000 kronor till en ny förrådsbyggnad för statens järnvägar i Örebro.

Järnvägsstyrelsen har såsom ett led i rationaliseringen av statens järnvägars förrådsväsende föreslagit inrättande av ett centralförråd i Örebro.

Anläggningskostnader och förändringar i årskostnader för dessa rationaliseringsåtgärder har järnvägsstyrelsen beräknat bliva följande:

Anläggningskostnad:

	Kronor
Huvudförrådsbyggnaden	625,000
Kontorstillbyggnaden	55,000
Gatu- och spårarbeten	20,000
	Summa kronor 700,000

Förändringar i årskostnader:

Förbättringar:	Kronor	Kronor
Personalbesparing 24 man	119,000	
Uthyrning av huvudförrådet i Stockholm		
4,700 kvm magasinsyta à 10 kr.	47,000	
450 » expeditionlokaler à 20 kr.	9,000	175,000

Merutgifter:

Avsättning till förnyelsefond, förräntning och allmänt underhåll		
8 % à 700,000 kronor		56,000

Saldo förbättring kronor 119,000

Departementschefen har anfört följande.

Såsom jag inledningsvis antytt får järnvägsstyrelsens förslag om inrättande av centrallager i Örebro med materielreserv för övriga statens järnvägars förråd anses utgöra ett led i styrelsens strävanden i riktning mot en rationell omläggning av statens järnvägars förrådsväsende. Med denna omläggning avses, bland annat, att ernå ett nedbringande av lagerhållningen i linjeförråden och i distriktens huvudförråd. Vid en centralisering av lagerhållningen genom förrådsorganisationens förgreningar upp till ett centrallager vinnes uppenbarligen möjlighet att i mindre omfattning än eljest lagra förnödenheter och särskilt sådana, av vilka icke dagligen behov föreligger. Exempelvis må nämnas, att enligt tillgänglig uppgift värdet av banavdelningens lager vid 1931 års utgång utgjorde omkring 9,700,000 kronor men vid 1933 års slut nedbragts till omkring 4,900,000 kronor. En sålunda minskad lagerhållning har sin betydelse icke endast däri, att det i förrådet bundna kapitalet med åtföljande räntekostnader i motsvarande mån reduceras, utan även i det minskade arbetet för de skilda förrådens vård och drift, som därmed vinnes. Förutom genom centralisering och därmed sammanhängande systematisering av lagerhållningen har järnvägsstyrelsen sökt minska förråden på så sätt att styrelsen, i den utsträckning som befunnits lämplig, överenskommit med leverantörer om successiv leverans, i mån av rekvisition, till respektive förråd eller ofta direkt till konsumtionsplatsen, ett system som styrelsen avser att efter hand i möjlig och lämplig mån utvidga.

Nu förevarande förslag om anordnande av centrallager i Örebro avser alltså ett fullföljande av centraliseringsplanen till nedbringande av huvudförrådets lagerhållning. Detta förslag är i och för sig oavhängigt av frågan om Stockholmsförrådets bibehållande eller nedläggande. Örebro synes med hänsyn till såväl det centrala läget, med goda och snabba tågförbindelser åt olika håll, som den där befintliga centralverkstaden — utökad, enligt vad under föregående punkt föreslagits, med en reparationsverkstad för motorfordon — vara en synnerligen lämplig plats för den tilltänkta materielreserven. Genom ett samtidigt sammanförande av de nu spridda lokalerna vid Örebroförrådet skulle, såsom järnvägsstyrelsen framhållit, tillgodoses redan vid förrådets nuvarande uppgifter framträdande behov av större och lämpligare lokalutrymmen. Vad chefen för generalstabens anför om förrådsbyggnadens genom dess storlek ut-sätta läge i händelse av bombanfall under krig, kan jag icke finna innebära något avgörande skäl mot den föreslagna anordningen, enär såsom järnvägsstyrelsen anfört här huvudsakligen är fråga om en materielreserv i fred, som vid krigstillfälle komme att i erforderlig omfattning snabbt distribueras till linjesektionerna.

Av centrallagrets anordnande följer, såsom avsett är, en minskning av lagerhållningen i övriga huvudförråd. Vad huvudförrådet i Stockholm beträffar har järnvägsstyrelsen t. o. m. ansett en fullständig indragning möjlig under förutsättning av en viss utökning av de eljest behövligen förrådslokalerna i Örebro, varigenom huvudförrådets i Stockholm uppgifter skulle, enligt järnvägsstyrelsens mening med fördel, kunna övertagas av det nya centralförrådet i Örebro. Häremot hava de förut omnämnda personalorganisationerna framställt erinringar under påyrkande av förnyad utredning i ämnet.

Nu berörda spörsmål, som alltså är av sekundär natur men inverkar på huvudfrågans lösning genom den därmed sammanhängande utökningen av de nya förrådslokalerna i Örebro, är väsentligen en inre organisatorisk fråga och såsom sådan utifrån jämförelsevis svårbedömlig. Vad järnvägsstyrelsen anfört synes emellertid giva vid handen, att förslaget från organisatorisk synpunkt måste anses vara för statens järnvägar fördelaktigt. Vad de ekonomiska kal-

kylerna beträffar synas desamma vara uppgjorda med tillbörlig försiktighet. Framhållas må, att den av Stockholmsförrådets flyttning betingade lokalökningen uppgivits begränsa sig till omkring 25 procent av de i varje fall erforderliga nya förrådslokalerna, medan kalkylen över förändringar i årskostnader avser för hela den nya förrådsbyggnaden jämte kontor samt gatu- och spårarbeten beräknliga merutgifter, ställda i förhållande till förbättringar enbart på grund av Stockholmsförrådets flyttning. I detta sammanhang må ock i förbigående nämnas, att den för några år sedan för en kostnad av 720,000 kronor utförda om- och påbyggnaden av Stockholmsförrådet icke representerade någon nyinvestering av statskapital, enär enligt beslut vid 1926 års riksdag medel för ändamålet anvisades ur förnyelsefonden.

Vad angår den vid Stockholmsförrådet anställda personalen, uppgående till 60 personer, skulle, enligt vad jag inhämtat, av densamma 34, bland dem alla som äga egna bostäder, kunna få kvarstanna i Stockholm.

Efter övervägande av de på frågan inverkan omständigheterna anser jag mig böra tillstyrka, att de nya förrådslokalerna i Örebro komma till utförande och i sådan omfattning, att huvudförrådet i Stockholm kan dit överflyttas. Med anledning av vad personalorganisationerna därutinnan anfört och i anslutning till nyss anförda uppgifter om antalet av de anställda, som skulle kunna få kvarstanna i Stockholm, vill jag förutsätta, att vid överflyttning av personal till Örebro nödig hänsyn tages till dem, som äro innehavare av egna hem eller av egna bostadslägenheter.

Mot de beräknade kostnaderna för anläggningarna i Örebro, slutande å 700,000 kronor, synes intet vara att erinra. Ej heller har jag funnit anledning till erinran mot järnvägsstyrelsens förslag, att av kostnaderna 275,000 kronor skola utgå av förnyelsefondsmedel och 425,000 kronor av kapitalökningsmedel. Sistnämnda belopp torde, på sätt styrelsen hemställt, böra upptagas i riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet. Avsikten med ifrågavarande utvidgning av huvudförrådet i Örebro är att vinna en ytterligare koncentration av statens järnvägars förrådsrörelse. Från detta centralförråd skola de fem olika distrikten med deras särskilda förråd kunna snabbt förses med behövliga förrådseffekter, varigenom lager- och förvaltningskostnaderna förbilligas.

Såvitt utskottet kunnat finna förtjänar verksledningen statsmakternas stöd i denna sin strävan att förbättra och efter tids- och trafikutvecklingen anpassa förrådsväsendet vid statsbanorna. Att Örebro erbjuder det gynnsammaste läge för ett centralförråd blir än mer framträdande, sedan järnvägselektrifieringen om något år fullt genomförts upp till Ånge. Möjligheter öppnas då till synnerligen snabba tågförbindelser i olika riktningar, däribland genomgående dagtågsförbindelser från Trälleborg över Örebro ända upp till Sundsvall och Östersund. Härtill kommer att statsbanornas redan nu till Örebro förlagda järnvägsverkstäder äro avsevärda avnämare av olika slags materiel, vilket gör att ett stort förråd under alla förhållanden måste finnas på denna plats.

Motionsvis ha visserligen invändningar framförts mot den planerade omläggningen av förrådsrörelsen. Såsom i motionen erinras kan en förflyttning tvivelsutan medföra olägenheter för vissa nu vid statens järnvägars förråd i Stockholm placerade tjänstemän. Till ifrågavarande personals intressen kom-

mer dock, såsom av statsverkspropositionen inhämtas, att tagas all den hänsyn, som kan vara skäligen och berättigad.

Förevarande förslag om anläggning av en huvudförrådsbyggnad m. m. i Örebro för en totalkostnad av 700,000 kronor, varav 275,000 kronor av förnyelsefondsmedel och 425,000 kronor från ett nu av riksdagen anvisat anslag, tillstyrkes alltså av utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr Lovén m. fl. väckta motionen II:291, må till *huvudförrådsbyggnad m. m. i Örebro* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor, att utgå av lånemedel.

26:o) **Elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo.** Kungl. Maj:t har (punkt 26, sid. 69 och 70) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 4,500,000 kronor.

Kostnaden för elektrifieringsanläggningen har beräknats till 49.5 miljoner kronor. Härav är ett belopp av 12.6 miljoner kronor, motsvarande genom elektrifieringen vunnen minskning i kostnaderna för ersättningsköp av ånglok, avsett att bestridas av medel från statens järnvägars förnyelsefond. Beloppet av erforderliga kapitalökningsmedel beräknas till 36.9 miljoner kronor.

Enligt den för riksdagen tidigare framlagda finansieringsplanen för ifrågavarande elektrifieringsföretag, som beräknas bliva färdigställt den 1 april 1936, bör här äskade belopp av 4,500,000 kronor nu anvisas som slutanslag till anläggningen.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 4,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

27:o) **Elektrifiering av banorna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 71—72) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banorna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 6,900,000 kronor.

Kostnaderna för elektrifieringen av linjerna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg ha beräknats till 29,050,000 kronor, varav 22,150,000 kronor redan anvisats. Det nu planenligt erforderliga slutbeloppet, 6,900,000 kronor, torde bära beviljas.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *elektrifiering av banorna Göteborg—Malmö och Ängelholm—Hälsingborg* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 6,900,000 kronor, att utgå av lånemedel.

28:o) **Elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle.** Kungl. Maj:t har (punkt 28, sid. 72—74) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 7,000,000 kronor.

Elektrifiering av ifrågavarande linjer beslöts av förra årets riksdag. Enligt den av järnvägsstyrelsen då framlagda finansieringsplanen skulle under budgetåren 1934/1937 erfordras 15,000,000 kronor, 7,000,000 kronor och 3,430,000 kronor, tillhoppa 25,430,000 kronor.

För finansieringen skulle med beaktande av räntabiliteten av de olika företagen tagas i anspråk följande belopp:

	Laxå—Charlottenberg	Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer	Uppsala—Gävle	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Lånemedel att förräntas				
med trafikinkomster	6,000,000	2,000,000	3,000,000	11,000,000
Andra medel	7,910,000	2,525,000	3,995,000	14,430,000
Summa kronor	13,910,000	4,525,000	6,995,000	25,430,000

I anslutning härtill har för det löpande budgetåret anvisats *dels* under statens järnvägar ett lånemedelsanslag av 11 miljoner kronor, *dels ock* under Fonden för förslag till statsverket ett lånemedelsanslag av 4 miljoner kronor. I sin skrivelse nr 271 uttalade riksdagen, bland annat, att vid arbetenas planläggning borde jämsides med angelägenheten av deras rationella bedrivande beaktas önskvärdheten av att de ej utfördes hastigare än som med hänsyn till behovet av arbetstillfällen inom verkstadsindustrien eller eljest ur arbetslöshetssynpunkt kunde vara påkallat.

Nu äskas till fortsättande av ifrågavarande företag 7 miljoner kronor. Med avseende å sättet för beredande av detta medelsbelopp har departementschefen ansett anslag för ändamålet böra utgå av medel, för vilka statens järnvägar icke skulle vara förräntningspliktiga. Anslaget skulle på vanligt sätt upptagas bland kapitalökningsanslagen till statens järnvägar samt utgå av lånemedel. I statens järnvägars räkenskaper skulle emellertid å anslaget uttagna medel redovisas under rubriken lånekapital att finansieras med andra medel än trafikinkomster, å vilket konto finnes bokförd återstoden av det belopp å 140 miljoner kronor, som enligt av Kungl. Maj:t den 5 juli 1929, i

anslutning till riksdagens i skrivelse nr 287 samma år gjorda uttalanden, meddelade bestämmelser skulle uppföras å sådant konto.

Utskottet tillstyrker fortsättande av ifrågavarande, av 1934 års riksdag beslutade elektrifieringsföretag. Utskottet ansluter sig jämväl till departementschefens förslag om sättet för finansieringen av det nu äskade anslaget.

Utskottet.

Under erinran om 1934 års riksdags i ämnet gjorda uttalande vill utskottet emellertid framhålla som önskvärt att vid arbetenas genomförande alltjämt i möjligaste mån beaktas, att de delvis motiverats såsom arbetslöshetsföretag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg, Södertälje södra—Eskilstuna med bilinjer och Uppsala—Gävle* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 7,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

29:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, sid. 74 och 75) föreslagit riksdagen att såsom dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Utskottet tillstyrker anvisande av det nu begärda beloppet, 500,000 kronor.

Utskottet.

I fråga om anslaget användande gäller för närvarande, att detsamma är begränsat till arbeten, vilkas utförande påkallats av angelägna oförutsedda krav, samt till sådana mindre arbeten, vilka beräknats draga en kostnad understigande 25,000 kronor.

Nu föreslås, att kostnadsgränsen för de mindre arbetena höjes till 50,000 kronor. Häremot har utskottet ej funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

30:o) **Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare.** Kungl. Maj:t har (punkt 30, sid. 76 och 77) föreslagit riksdagen att till inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

Allt sedan 1930 har riksdagen till arbetena å inlandsbanan anvisat årliga anslag av 4 miljoner kronor. Med årliga anslag av denna storlek beräknas järnvägsanläggningen bliva avslutad under budgetåret 1937/1938.

Till och med nu löpande budgetår ha för nämnda bana anvisats tillhoppa 56.85 miljoner kronor. För dess fullbordande erfordras — enligt vad som från järnvägsstyrelsen inhämtats — ytterligare 8 å 9 miljoner kronor, varav nu äskas 4 miljoner kronor.

Utskottet. Utskottet tillstyrker, att, i likhet med vad tidigare ägt rum, ett belopp av 4 miljoner kronor beviljas för fortsättningen av inlandsbanebygget. Likaså tillstyrker utskottet, att beloppet — jämväl på sätt förut skett — anvisas att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

31:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 31, sid. 77—79) föreslagit riksdagen att till person- och resgodsvagnar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

En av järnvägsstyrelsen år 1933 framlagd femårsplan för anskaffning av person- och resgodsvagnar slutar å ett belopp av 6,000,000 kronor, varav hälften skulle utgå av förnyelsefondsmedel och hälften av kapitalökningsmedel. Härav har för innevarande budgetår anvisats ett kapitalökningsanslag av 750,000 kronor. Nu äskas samma belopp för nästa budgetår, och har för år 1935 för samma ändamål ett belopp av 750,000 kronor anvisats av förnyelsefondsmedel.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor, att utgå av lånemedel.

32:o) **Postvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 32, sid. 80 och 81) föreslagit riksdagen att till postvagnar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Förevarande förslag avser anskaffande av postvagnar för en totalkostnad av 700,000 kronor, varav ett belopp av 100,000 kronor skulle bestridas med förnyelsefondsmedel och återstoden, 600,000 kronor, med kapitalökningsmedel.

Utskottet. Enligt gällande bestämmelser angående postbefordran å statens järnvägar har järnvägsstyrelsen att — med användande av för sådant ändamål till styrelsens förfogande ställda penningmedel — tillhandahålla erforderliga, för postens framförande och behandling särskilt inredda järnvägsvagnar eller avdelningar av järnvägsvagnar samt vidtagna de ändringar och förbättringar av desamma, som påkallas av generalpoststyrelsen. Under erinran härom tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *postvagnar* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av lånemedel.

33:o) **Anläggningar och förslag för automobiltrafik.** Kungl. Maj:t har (punkt 33, sid. 81—86) föreslagit riksdagen att till anläggningar och förslag för automobiltrafik för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet behandlat två likalydande motioner, väckta den ena, nr 76, inom första kammaren av herr *C. F. Carlström* m. fl., och den andra, nr 200, inom andra kammaren av herr *N. E. Nilsson* i Antnäs m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes bemyndiga järnvägsstyrelsen att på sätt i motionerna närmare angives eller på sätt Kungl. Maj:t eljest prövar lämpligt anordna förbindelse mellan Haparandahamn och statsbanenätet, samt att härför erforderliga medel anvisas ur det i årets statsverksproposition för kapitalökning upptagna reservationsanslaget för anläggningar och förslag för automobiltrafik.

I fråga om de till stöd för berörda framställningar åberopade skälen får utskottet hänvisa till motionen I: 76.

I skrivelse den 19 mars 1931 hemställde järnvägsstyrelsen om vidtagande av sådan ändring i gällande bestämmelser rörande förvaltningen av statens järnvägars pensionsfond och statens järnvägars förnyelsefond, att fondmedel finge, i den utsträckning Kungl. Maj:t för varje särskilt fall, efter prövning av från styrelsen förebragt förslag, kunde komma att bestämma, placeras i vissa järnvägsaktiebolag ävensom i företag för landsvägstransport.

Med anledning av denna och vissa andra då föreliggande framställningar rörande användningen av de under kommunikationsdepartementet lydande affärsdrivande verkens fonder anbefalldes Kungl. Maj:t den 30 juni 1934 riksräkenskapsverket att i samråd med styrelserna för nämnda verk verkställa utredning dels rörande användningen och placeringen av samma verks förnyelsefonder och därmed sammanhängande spörsmål, dels ock rörande sättet för kapitalanvisning till nämnda affärsverks fonder ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *järnvägsstyrelsen* återupptagit frågan om beredande av medel, för nästa budgetår förslagsvis 2 miljoner kronor, för placering för statens järnvägars räkning i företag för landsvägstransport.

Med sitt förslag har järnvägsstyrelsen åsyftat förvärv av redan förefintliga trafikföretags egendom och den övertagna verksamhetens rationella anknytning till statens järnvägars egen järnvägsrörelse. Därvid skulle, liksom vid de enskilda järnvägarna, användas de former, som för varje fall kunde anses lämp-

ligast, alltså motortrafik i egen regi eller genom dotterföretag, aktieinnehav i formellt självständiga bilföretag eller låneunderstöd, ävensom givetvis inkomstgaranti eller direkt subvention, vilka båda sista former dock icke krävde kapitalinsats och därför redan länge av styrelsen praktiserats. För att affärs-mässiga uppgörelser skulle vara möjliga erfordrades, att järnvägsstyrelsen kunde med kort tids varsel disponera över behövliga penningmedel. Däremot vore det icke nödvändigt, att styrelsen erhöle rätt att själv fritt förfoga över beviljade anslagsmedel. Då nämligen enligt gällande bestämmelser den av statens järnvägar drivna billinjetrafiken icke finge utvidgas utan av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall lämnat tillstånd, syntes det mest naturligt och lämpligt, att Kungl. Maj:t samtidigt fattade beslut rörande finansieringen.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Av den lämnade redogörelsen framgår, att man såväl utomlands som vid de enskilda järnvägarna i Sverige alltmera övergått till att direkt eller indirekt ansluta automobilföretag till järnvägsföretagen. Erfarenheterna av dessa anordningar synas flerstädes hava varit mycket gynnsamma. Uppenbart är ock, att den samverkan mellan järnvägs- och landsvägstransporter, som vinnes genom ett närmare sammanförande av de båda transportmedlen, möjliggör ett säkrare och mera ordnat tillgodoseende av det allmänna trafikbehovet. Därvid ernås även en eftersträvansvärd lindring i den häftiga konkurrensen inom trafikväsendet, varigenom kan motverkas en från samhällsekonomiska synpunkter icke önskvärd och för respektive företagare ofta ekonomiskt ödeläggande överdimensionering av transportapparaten.

Såsom järnvägsstyrelsen närmare utvecklat föreligger även för statens järnvägar behov av att i en eller annan form till sig knyta sådana företag för landsvägstransporter, som beröra statens järnvägars egen trafik. Att järnvägsstyrelsen, i olikhet med enskilda järnvägsförvaltningar, hittills saknat medel för tillgodoseende av detta behov, betecknas av 1932 års trafikutredning i dess utlåtande över järnvägsstyrelsens framställning såsom mindre lämpligt. Jag delar denna trafikutredningens uppfattning. Otvivelaktigt skulle hela den uppgift statens järnvägar har sig ålagd främjas och underlättas om företaget i större utsträckning än nu är fallet kunde, där så befinnes lämpligt, ingå samverkan i en eller annan form med automobilföretag. Närmast skulle en ökad användning av bilen i järnvägens tjänst hava betydelse för ersättande av oekonomiska tågförbindelser och för järnvägsnätets komplettering med väl ordnade landsvägsförbindelser. Såsom järnvägsstyrelsen själv framhåller torde det föreliggande behovet kunna väsentligen tillgodoses genom övertagande av redan förefintliga trafikföretag och dessas egendom, varigenom nyanskaffning av material och utfärdandet av nya trafiktillstånd i möjligaste mån undvikas.

Av nu anförda skäl finner jag, i likhet med 1932 års trafikutredning, ingen erinran att göra mot det framställda förslaget utan ger detsamma min anslutning.

Vad beträffar användningen av de medel, som må komma att avses för ifrågasvarande ändamål, vill jag till en början erinra, att av Kungl. Maj:ts brev den 3 oktober 1930 (nr 363) till järnvägsstyrelsen angående undantag i vissa hänseenden från motorfordonsförordningen beträffande av styrelsen bedriven automobilinjetrafik m. m. framgår att, såsom järnvägsstyrelsen framhållit, tillstånd av Kungl. Maj:t erfordras för inrättande av automobilinjer vid statsbanorna. Vilka åtgärder i övrigt, som böra ifrågakomma till vinnande av det med den föreslagna medelsdispositionen avsedda syftet, och i vilken omfatt-

ning detta bör tillgodoses, kan svårligen på förhand bestämmas utan måste ytterst bliva beroende av de skiftande förhållandena vid det över hela landet utsträckta statsbanenätet. Såsom järnvägsstyrelsen förutsätter, synes anslaget böra få av styrelsen disponeras endast efter medgivande av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall, i följd varav lämpligheten, ur olika synpunkter, av medelsplaceringen kommer under Kungl. Maj:ts bedömning.

I sakens nuvarande läge synes anledning ej föreligga att avvakta resultatet av förutnämnda utredning om användningen av affärsverkens fondmedel m. m. Då det ej heller torde finnas anledning till erinran mot att för ifrågavarande ändamål anvisas kapitalökningsmedel, tillstyrker jag att så sker. I fråga om storleken av ett sådant anslag finner jag det av järnvägsstyrelsen föreslagna beloppet, 2 miljoner kronor, under förhandenvarande omständigheter lämpligt avvägt.

Med förevarande anslag avses närmast att öppna möjlighet för statens järnvägar att helt förvärva eller eljest erhålla erforderligt ekonomiskt inflytande över statsbanorna berörande automobilföretag enkannerligen bussföretag, som bedriva en förlustbringande och av de lokala trafikbehoven ej betingad konkurrens. Önskvärdheten av att en närmare samverkan mellan de olika transportmedlen på dylikt sätt främjas är numera ganska allmänt erkänd, och utskottet vill för sin del tillstyrka, att här begärda anslag nu beviljas.

Utskottet.

Såsom av statsverkspropositionen inhämtas, förutsättes i varje särskilt fall Kungl. Maj:ts godkännande av den träffade uppgörelsen. Det måste framstå som angeläget, att en sorgfällig prövning sker av de ifrågasatta förvärven, varvid bör tagas i betraktande såväl den allmänna nyttan av sammanslagningen som ock den begärda gottgörelsen. Det sistnämnda gäller särskilt framställda anspråk på ersättning för påstådda framtidsvärden på grund av upparbetad trafik eller för annan dylik good-will. Beaktas måste också självfallet, att genom automobilföretagens införlivande med statsbanorna samfärdsmöjligheterna ej hämmas, utan att tvärtom sammanslagningen blir till bättnad för trafikens utveckling.

Anslaget skulle också, i begränsad utsträckning, få användas för järnvägsnätets komplettering med nya, ej tidigare befintliga automobillinjer. Utskottet vill framhålla som angeläget, att jämväl frågor om dylika nya linjers igångsättning prövas allsidigt, varvid särskilt bör beaktas vikten av erforderlig samverkan med länsstyrelserna.

I väckta motioner har framhållits önskvärdheten av statens järnvägars medverkan för åstadkommande av en busslinje mellan den så gott som helt med statsmedel bekostade Haparandahamn och Haparanda. Våglängden utgör, enligt vad motionärerna erinra, cirka 16 kilometer, och den del av året som busstrafiken skulle behöva att hållas i gång kunde sannolikt inskränkas till att sammanfalla med den tid som sjöfarten på hamnen hålles öppen, eller omkring sex månader om året.

Sedan nu Haparandahamn med stora kostnader anlagts, bör densamma uppenbarligen på lämpligt sätt förbindas med Haparanda och det kommunikationsnät, som utgrenar sig därifrån. I den mån statens bistånd härvid kan finnas oundvikligt, lär sådant också böra lämnas. I motionerna förordas,

att den blivande busslinjen skulle anordnas av statens järnvägar på sätt redan skett mellan Övertorneå och Pajala. Utan att nu taga ställning till frågan om lämpligaste trafikformen finner utskottet fog föreligga för att spørsmålet om en kommunikationsförbindelse till Haparandahamn göres till föremål för utredning, varom riksdagen torde böra göra framställning hos Kungl. Maj:t.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen

a), med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må till *anläggningar och förslag för automobiltrafik* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att utgå av lånemedel;

b), i anledning av herrar Carlströms m. fl. och Nilssons i Antnäs m. fl. motioner (I: 76 och II: 200), må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående anordnande av en förbindelse mellan Haparandahamn och Haparanda samt om vidtagande av de åtgärder, som må påkallas av utredningens resultat.

Statens vattenfallsverk.

34:o) **Ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, sid. 95 och 96) föreslagit riksdagen att till ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Med ifrågavarande, till 2.5 miljoner kronor kostnadsberäknade tilloppskanal, vartill ett första anslag å 500,000 kronor anvisades vid 1934 års riksdag, avses att minska fallförlusten i tilloppet till kraftstationen. Gagnet härav har uppskattats till 130,000 kronor årligen.

Utskottet. Med tillstyrkande, att medel för arbetets fortsättning anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor, att utgå av lånemedel.

35:o) **Förlängning av dräneringstunneln i Trollhättan.** Under framhållande, att en förlängning av dräneringstunneln mellan Stallbackaan och Polhems sluss vid den s. k. »Hojums Varp» till Olidehålan ansetts erforderlig av sanitära hänsyn, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, sid. 96) och hemställer fördenskull,

att riksdagen må till *förlängning av dräneringstunneln i Trollhättan* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor, att utgå av lånemedel.

36:o) **Förvärv för statens vattenfallsverks räkning av vissa markområden i Trollhättan.** Kungl. Maj:t har (punkt 36, sid. 96—98) föreslagit riksdagen att till förvärv för statens vattenfallsverks räkning av vissa områden i Trollhättan för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Ifrågavarande markområden, som för en köpeskillning av 200,000 kronor skulle förvärfvas från Nydqvist & Holm aktiebolag, omfatta en areal av cirka 27,300 kvadratmeter och äro belägna väster om trafikkanalen i Trollhättan i närheten av Trollhätte kraftverks maskinbyggnad. I köpet ingå tre fabriksbyggnader och två bostadsbyggnader ävensom den järnvägsbro, som leder över trafikkanalen, jämte järnvägsspårets fortsättning å östra sidan om trafikkanalen fram till kronan tillhörig mark.

Genom förvärv av ifrågavarande markområde kommer kronan att kunna fritt disponera marken i närheten av kraftstationen, varjämte kronans rätt till järnvägsförbindelse mellan Trollhätte kraftstation och Trollhättans järnvägsstation tryggas.

Utskottet.

Utskottet, som funnit köpeskillingen, 200,000 kronor, skälig, tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag samt hemställer,

att riksdagen må till *förvärv för statens vattenfallsverks räkning av vissa områden i Trollhättan* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

37:o) **Fullföljande och avslutande av arbetena för veckoreglering av Göta älv.** Kungl. Maj:t har (punkt 37, sid. 98—103) föreslagit riksdagen att till fullföljande och avslutande av arbetena för veckoreglering av Göta älv för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 850,000 kronor.

I sammanhang med genomförandet av arbetena för veckoreglering av Göta älv, vartill anvisats 5 miljoner kronor, hava uppkommit vissa, ursprungligen icke beräknade merkostnader, för vilkas bestridande anslag nu äskas.

En fördyring av arbetena med 500,000 kronor har uppstått till följd av nödvändigheten att lösa vissa med saltvattnets uppträngande i Göta älv förbundna svårigheter. På grund av den genom veckoregleringen vissa tider minskade vattenframrinningen i Göta älv har saltvattnet uppträngt i älven så att därigenom olägenheter uppkommit för Göteborgs stad, som delvis hämtar sitt vattenledningsvatten ur älven. Till följd härav har det befunnits nödvändigt att under de tider, då framrinningen är mindre, förstärka vattenföringen i älvgrenen förbi Göteborg genom att avstänga framrinningen i Nordre älv. För detta ändamål har i sistnämnda älvgren vid Ormo byggts en skärmanordning, med vilken vattenframrinningen i älven kan regleras.

Vidare erfordras 200,000 kronor till muddringsarbeten i Vänerns utlopp för

att möjliggöra den erforderliga avbördningen från Vänern vid lägsta vattenstånd och svåra isförhållanden.

Slutligen har en merkostnad av 150,000 kronor förorsakats av de föranstaltningar, som under vattendomstolens behandling av målet rörande Vänerns reglering visat sig erforderliga för att uppnå den noggrannhet vid beräkningen av den genom dammbyggnaden vid Vargön framrinnande vattenmängden, som domstolen uppställt såsom villkor för lämnande av tillstånd för arbetenas utförande.

Utskottet. Ifrågavarande arbeten, en skärmanordning vid Ormo i Nordre älv, förbättringar av dammen vid Vargön och muddringar vid Vänerns utlopp, hava vid uppgörandet av kalkylerna för genomförandet av veckoregleringen av Göta älv näppeligen kunnat förutses.

Utskottet tillstyrker, att medel för omförmälda arbeten anvisas med av Kungl. Maj:t åskat belopp.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *fullföljande och avslutande av arbetena för veckoreglering av Göta älv* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 850,000 kronor, att utgå av lånemedel.

38:o) **Rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Vänern.** Be-
träffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38, sid. 103 och 104) angående anslag till rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Vänern — i vilket avseende särskild proposition förebådats — kommer utskottet framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

39:o) **Vissa arbeten i Nykvarns kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 39, sid. 104—106) föreslagit riksdagen att till vissa arbeten i Nykvarns kraftstation för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Ifrågavarande arbeten, vilka beräknats draga en kostnad av tillhoppa 150,000 kronor, avse dels installerandet av en fjärde maskin, dels förbättring av luckanordningen i regleringsdammen. Härigenom skulle kraftstationen kunna dra nytta av den förbättrade vattenhushållningen vid genomförandet av Motala ströms veckoreglering.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *vissa arbeten i Nykvarns kraftstation* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor, att utgå av lånemedel.

40:o) **Ytterligare utvidgning av ångkraftstationen i Västerås.** Kungl. Maj:t har (punkt 40, sid. 106—108) föreslagit riksdagen att till ytterligare utvidg-

ning av ångkraftstationen i Västerås för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Ett för 1934 års riksdag framlagt förslag om utvidgning av ångkraftverket i Västerås avsåg uppförandet av en tolfte ångpanna, varigenom ångpanneanläggningen skulle komma att ungefär svara mot ångturbinanläggningens kapacitet. Kostnaden för anläggningen — däri inbegripna anordningar för oljeeldning, kolpulvrisering och avskiljande av aska — beräknades till 1,250,000 kronor, av vilket belopp 750,000 kronor anvisats för budgetåret 1934/1935.

Departementschefen har nu tillstyrkt vattenfallsstyrelsens förslag att genom vissa förbättringar av beslutade ångpannan ernå en betydligt ökad effektivitet. Totalkostnaden för ångpannan enligt det nya förslaget har beräknats till 1,750,000 kronor, innebärande en kostnadsökning av 500,000 kronor eller 40 procent, under det att ökningen i effektivitet vid koleldning beräknats uppgå till omkring 100 procent.

I anslutning härtill äskas för ångpannans fullbordande ett belopp av 1 miljon kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, varigenom ångkraftstationens betydelse som en viktig reservanläggning skulle ytterligare ökas.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *ytterligare utvidgning av ångkraftstationen i Västerås* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

41:o) Förberedande arbeten för anläggning av kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven. Kungl. Maj:t har (punkt 41, sid. 108—109) föreslagit riksdagen att till förberedande arbeten för anläggning av kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Enligt ett inom vattenfallsstyrelsen upprättat preliminärt förslag skulle en utbyggnad av Stadsforsen jämte Österforsen i Indalsälven — tillsammans representerande en fallhöjd av 47 meter — närmast komma i fråga för utbyggnad, när det gäller kraftleverans för det s. k. centralblocket.

Bebyggandet av de båda forsarna bör enligt det preliminära förslaget ske medelst två kraftstationsanläggningar, vardera med en fallhöjd av 23.5 meter. Det är den översta av dessa, som avser utbyggande av själva Stadsforsen, vilken närmast föreslås till utförande såsom givande den billigaste anläggningskostnaden.

Maskineffekten i en första utbyggnad med två maskinaggregat blir 56,000 kW och den uttagna energimängden under ett normalår omkring 400 milj. kWh. När en gång ett tredje aggregat är installerat och den nedre kraftstationen utbyggd till samma storlek som den övre, blir den sammanlagda effek-

ten omkring 160,000 kW och den totala, genererade energimängden 1.2 miljar-der kWh.

Anläggningskostnaden beräknas preliminärt till 15 miljoner kronor eller om-kring 270 kronor per installerad kW.

De arbeten, till vilka anslag med 300,000 kronor nu begäras, avse iordning-ställande av vägförbindelse från allmänna landsvägen mellan Bispgården och Sundsvall till byggnadsplatsen samt uppförande av erforderliga bostäder även-som provisoriska byggnader för kompressorer, smedjor o. dyl.

Därvid skulle i möjligaste mån användas de husbyggnader, som stå vid Harsprånget och där endast kräva underhåll för att ej förstöras. Enligt vad som från vattenfallsstyrelsen upplysts ha dylika flyttningar tidigare förekom-mit till Sillre m. fl. platser, vilket befunnits ställa sig billigare än att uppföra nybyggnader.

Dessutom böra lämpligen vissa förberedelser för dammbyggnaden göras. Om detta anslag beviljas, kan fortsättningen ske i den takt, som lämpar sig efter behovet av kraft inom styrelsens distributionsområden. Den kortaste tiden för fullbordandet av hela anläggningen efter dessa förberedelsers före-tagande anslås till tre år.

Ett definitivt förslag är under utarbetande och är avsett att överlämnas, när tidpunkten är inne att med full fart sätta utförandet av anläggningen i dess helhet i verket.

Utskottet. Utbyggandet av Stadsforsen är, såsom av den förebragta utredningen framgår, ett synnerligen omfattande företag. Det har befunnits lämpligt, att redan nu förberedande åtgärder vidtagas i syfte att möjliggöra en snabbare igångsättning av arbetet, då så framdeles kan befinnas böra komma ifråga.

Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *förberedande arbeten för anläggning av kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att utgå av lånemedel.

42:o) **Stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 42, sid. 110—116) föreslagit riksdagen att till stamlinjesystem Porjus—Vä-sterås m. m. för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Förevarande förslag är grundat på en framställning från vattenfallsstyrel-sen, som därvid anfört bland annat följande:

Porjus kraftverk hade alltsedan planerna på järnframställning i Norrbotten nedlades haft ett stort överskott på kraft, vilket under senare år ökats på grund av den minskade malmbrytningen och maltransporten, som visserligen nu syntes vara stadd i ökning men dock icke torde bli så stor som man tidi-gare tänkt sig. Porjus hade därjämte mist sin kraftleverans till banan Riks-

gränsen—Narvik samt till hamnanläggningarna i Narvik, vilka företag nu betjänades av en norsk kraftanläggning.

Medan det sålunda, fortsätter vattenfallsstyrelsen, funnes stort överskott i Porjus, hade däremot kraften från Norrfors och Sillre tagits fullständigt i anspråk. Det hade syntes vattenfallsstyrelsen naturligt, att kraftöverskottet från Porjus borde göras disponibelt vid Norrfors kraftverk genom att 132,000 volts-linjen Porjus—Boden fortsattes med oförändrad spänning till Vännäs. Linjen Boden—Vännäs skulle kunna lämna kraft jämväl till de omformarestationer, vilka erfordrades i Älvsby, Bastuträsk och Vännäs vid en framtida elektrifiering av norra stambanan upp till Boden. I Vännäs borde anordnas en transformatorstation för nedtransformering av kraften från 132,000 volt till dels 6,000 volt för järnvägens omformare, dels 44,000 volt för en förbindelseledning från Vännäs till Norrfors.

Stamlinjen Porjus—Boden—Vännäs måste förr eller senare fortsättas till Stadsforsen. Genom att förena Porjus, Norrfors och Stadsforsen (samt Sillre) genom en kraftig stamlinje sammanfogades de norrländska anläggningarna till ett gemensamt Norrlandsblock, inom vilket kraften kunde på lämpligaste sätt fördelas, så att man icke såsom hittills behöfde arbeta med överskott av kraft vid en anläggning och brist vid en annan. Skulle någondera av kraftanläggningarna behöva tagas ur drift för revision, kunde leveranserna uppehållas med kraft från övriga anläggningar.

Styrelsen övergår härefter till att behandla frågan om stamlinje Stadsforsen—Västerås och anför därvid, att man visserligen torde kunna antaga, att kraftöverskottet i Porjus med tiden bleve till fullo använt inom Porjus och Norrfors avsättningsområden, men under lång tid framåt saknades det möjlighet därför. Det vore en naturlig åtgärd att söka till centralblocket överföra den kraft, som icke konsumerades inom de norrländska avsättningsområdena.

Det hade visat sig lämpligt att i samband med utförandet av linjen Stadsforsen—Västerås förse kraftstationen i Sillre med ett aggregat nr 2 för 8,000 kilowatt, anordnat med såväl turbin som pump. Detta maskinaggregat kunde på ett lämpligt sätt utjämna kraftuttagningen från Porjus. Med pumpen kunde uttagas natt- och helgdagskraft, som eljest finge rinna bort oanvänd vid Porjus. Krafttillgången kunde på detta sätt bli rikligare under vardagarnas dagtid. Kostnaden för detta aggregat har styrelsen beräknat till 800,000 kronor.

Totala kostnaderna för stamlinjen Porjus—Västerås samt utvidgning av Sillre beräknas av vattenfallsstyrelsen på följande sätt:

	Kronor
Förbindelseledning Boden—Vännäs—Norrfors med transformatorstation i Vännäs	3,040,000
Förbindelseledning Vännäs—Nyland—Stadsforsen med transformatorstationer i Nyland och Stadsforsen	2,075,000
Förbindelseledning Stadsforsen—Västerås med transformatorstation i Västerås	4,660,000
Förstärkning av transformatoranläggning i Porjus samt av linjen Porjus—Boden	1,200,000
Summa kronor	10,975,000.
Utvidgning av kraftstationen i Sillre med ett andra aggregat	800,000
Summa kronor	11,775,000.

Utskottet. Genom ifrågavarande enhetligt byggda, cirka 105 mil långa stamlinjeledning mellan kraftverket vid Porjus och vattenfallsstyrelsens stora ångkraftcentral i Västerås — där nuvarande huvudledningar Trollhättan—Motala—Älvkarleby sammanlöpa — skulle förverkligas den sedan lång tid tillbaka föreliggande tanken på en sammanknytning av statens vattenfallverks tre distributionsområden, nämligen Porjus- och Norrforsområdena samt det mellansvenska centralblocket.

Inom det mellersta Norrland omslutande Norrforsområdet är den tillgängliga kraften redan fullständigt tagen i anspråk. Vid Porjus finnes däremot alltjämt ett betydande kraftöverskott, för vilket — enligt vad utredningar visa — avsättning med all sannolikhet måste tillsvida söderut, i första hand inom Norrforsområdet men också inom mellansvenska centralblocket för utjämning av den tidvis knappa krafttillgången därstädes.

Enligt utskottets mening bör ifrågavarande stamlinje betraktas som ett betydelsefullt led i det planmässiga tillvaratagandet av landets krafttillgångar, och utskottet vill tillstyrka, att beslut om dess byggnad nu fattas. Anläggningskostnaderna uppgå visserligen till ett så avsevärt belopp som nära 12 miljoner kronor. God förräntning på detta kapital har dock ställts i utsikt av vattenfallsstyrelsen. Att planen överhuvud befunnits praktiskt genomförbar beror på kraftledningsteknikens utveckling. Tack vare nu rådande gynnsamma priser på koppar och annan materiel ha också kostnaderna kunnat beräknas betydligt lägre än tidigare.

Med tillstyrkande alltså att av det beräknade anläggningskapitalet 11,775,000 kronor äskade 3,000,000 kronor nu beviljas, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m.* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

43:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 43, sid. 116—118) föreslagit riksdagen att till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 3,400,000 kronor.

Utskottet. Av det nu äskade beloppet avses 1,550,000 kronor för nyanläggningar, som erfordras på grund av inom olika delar av landet pågående järnvägslektrifieringar, medan återstoden 1,850,000 kronor avses för förstärkning och utvidgning av de till statens kraftnät i övrigt hörande anläggningarna.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må till *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 3,400,000 kronor, att utgå av lånemedel.

44:o) **Uppförande i kvarteret Björnen i Stockholm av en för statens vattenfallsverk avsedd kontorsbyggnad.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44, sid. 118) om anslag till uppförande i kvarteret Björnen i Stockholm av en för statens vattenfallsverk avsedd kontorsbyggnad — i vilket avseende särskild proposition förebådats — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

Stockholm den 19 februari 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Gustafsson* i Benestad, *Nyländer*, *Lindström* och *Larsson* i Varberg, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Strindlund*, *Holmgren*, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Andersson* i Höör, *Andersson* i Prästbol, *Högström*, *Norling*, *Skoglund* och *Andersson* i Ovanmyra.

Reservationer:

vid *punkt 25:o*) (huvudförrådsbyggnad m. m. i Örebro) av herrar *Eriksson* i Stockholm och *Högström*, som anslutit sig till det i motionen II: 291 framställda yrkandet om avslag å Kungl. Maj:ts förslag; samt

vid *punkt 28:o*) (elektrifiering av banorna Laxå—Charlottenberg m. fl.) av herr *Magnusson* i Skövde.
